



## Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmden Yararlanma Olanakları: Gökçeada Örneği

Servet ÖZDEMİR

Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, ADANA

### Özet

Bu çalışmada, kırsal kalkınmada kırsal turizmden yararlanma olanakları Gökçeada için ele alınmıştır. Gökçeada'nın sahip olduğu sosyal, kültürel ve doğal kaynakların değerlendirilmesiyle; ada kırsal turizm çekim merkezi olabilecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Kırsal Kalkınma, Kırsal Turizm, Gökçeada.

## Possibilities of Utilization from Rural Tourism for Rural Development: The Case of Gökçeada

### Abstract

In this study, opportunities to benefit from rural developmen, rural tourism hab beeb discussed for Imbros. Imbros its social, cultural and natural resources as a result of evaluation of rural tourism will be the center of attraction.

**Key Words:** Rural Development, Rural Tourism, Gökçeada (Imbros).

### 1. GİRİŞ

Kırsal kalkınma; kırsal alanlarda yaşayan insanların sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan yapısını değiştirecek biçimde üretim, gelir ve refah düzeylerinin geliştirilmesi, dengesizliklerin giderilmesi, kentsel alanlarda mevcut fiziksel ve toplumsal alt yapının kırsal alanlarda da oluşturulması, tarımsal ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi yönündeki süreçleri, etkinlik ve örgütlenmeleri ifade etmektedir.

Kırsal turizm, çiftlik turizmi, yeşil turizm veya yayla turizmi olmakla birlikte, doğa tatillerini ve özellikle de eko turizm, alışveriş, kayak, bisikletli ve atlı doğa gezileri, macera, rafting, spor, termal turizm, avcılık ve balıkçılık, sanat, tarih ve etnik yapıya endeksli bir turizm türüdür.

Gökçeada, Ege denizinde Anadolu kıta sahanlığı üzerinde Türkiye'nin en büyük (285 km<sup>2</sup>) ve stratejik bir noktada yer alan adasıdır 1974'ten günümüze yerleşme sayısı giderek artan Gökçeada'da bir ilçe merkezi (Çınarlı) ve 9 köy bulunmaktadır. Bu köyler Kaleköy (Kastro), Eski Bademli (Glikli), Yeni Bademli, Zeytinliköy (Aya Todori), Tepeköy (Agridyra), Dereköy (Sinudi, İskinit), Uğurlu, Eşelek, veŞirinköy'dür.

Bu çalışmada, kırsal kalkınmada kırsal turizmden yararlanma olanaklarının Gökçeada örneğinde ele alınması amaçlanmıştır.

### 2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma bir literatür taraması şeklinde gelişmiştir. Öncelikle yayınlanmış yazılı kaynaklardan ve belgelerden geniş bir kaynak taraması yapılmış, konuyla ilgili kurum ve kuruluşların verilerinden ve çalışmalarından yararlanılmıştır.

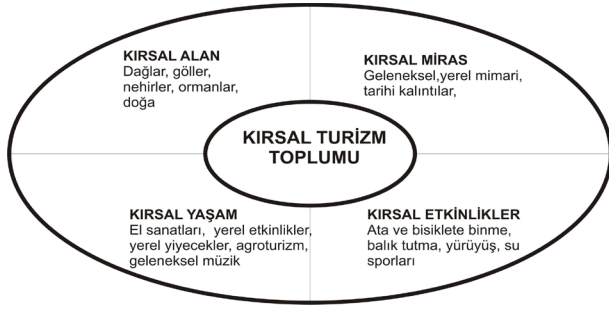
Derlenen bilgiler ve gözlemler birlikte değerlendirilmiştir.

### 3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Dünyada kırsal kesimde yaşayan toplumların kentte yaşayanlara göre olanaklarının daha sınırlı olması nedeniyle, bu insanların hayat standardını yükseltmek ve gelirlerini artırmak ülkelerin en temel sorunlarından birini oluşturmuş ve kırsal kalkınmanın sağlanmasına dönük farklı politika arayışları gündeme gelmiştir.

Kırsal kalkınmada öncü ve en önemli sektörlerden birisi kırsal turizmdir. Kırsal alanlardaki doğal ve kültürel varlıkların zenginliği ve çeşitliliği turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi açısından önemli bir potansiyel arz etmektedir.

Kırsal turizm, kırsal kalkınmanın temel araçlarındandır. Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya ekonomik ve sosyo- kültürel etkisi olmaktadır. Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi daha çok yöredeki tarihi, doğal, kültürel ve tarımsal kaynakların etkin bir



Şekil 1: Kırsal Turizm Kavramı

şekilde kullanılmasıyla orantılıdır. Kırsal turizm, kırsal alanlar için istihdam ve gelir fırsatı teşkil etmektedir. Kırsal turizm geleneksel mimari tarzının korunmasını da olumlu yönde etkilemektedir.

Kırsal turizmin sağladığı yararların yanı sıra zamanla kitle turizmine yönelme olması durumunda bölgelerin taşıma kapasitesinin aşılması durumu söz konusu olabilmektedir.

Gökçeada ilçe merkezi 1975'den günümüze nüfus artış eğilimi gösterirken, köy nüfuslarında doğrusal bir artış görülmemektedir. Dereköy, Tepeköy, Zeytinli ve Eski bademli sürekli nüfus kaybeden eski köylerdir.

Çizelge 1. Gökçeada ve köylerinin nüfus rakamları

	1935	1950	1970	1990	2000	2010
Gökçeada	1856	2000	4549	6074	7254	4885
Bademli	463	420	199	51	28	55
Dereköy	1989	1878	742	336	388	266
Kaleköy	153	150	75	105	90	124
Tepeköy	1062	1076	507	77	44	136
Uğurlu	-	-	-	490	395	464
Zeytinliköy	825	802	533	155	94	96
Yenibademli	-	-	-	660	582	749
Eşelek	-	-	-	-	152	123
Şirinköy	-	-	-	-	189	176
Toplam	6348	6326	6605	7948	8875	7074

Kaynak: TÜİK

Gökçeada doğal güzellik, tarihi ve mitolojik özellikleri bakımından zengindir. Ada, son yıllarda rüzgâr sörfüne meraklı yerli ve yabancı turistler için bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Aydıncık'ta bulunan tuz gölü, koruma altındaki flamingolar başta olmak üzere, yaban ördeği ve kaz gibi göçmen kuşların uğrak yeridir. Ayrıca söz konusu göle turistler çamur banyosu yapmak için de uğramaktadırlar. Adanın diğer doğal güzellikleri arasında yer alan Marmaros Şelalesi, Peynir Kayalıkları, Yıldız Koy, Mavi Koy, Laz Koyu ve Gizli Liman adanın turizm potansiyeline önemli katkı sağlar. Türkiye'nin ilk deniz parkı olan "Gökçeada Deniz Parkı" adanın önemini ve itibarını bir kat daha arttırmıştır. Adanın tarihi mekânları arasında, Yukarı Kaleköy'de bulunan Cenevizliler'den

kalma İskitler kalesi, Kokina mevkiinde bulunan Roma dönemine ait kaya mezarlar, Yeni Bademli Höyüğü ve Rum köylerinde bulunan tarihi kilise, çamaşırhane ve çeşmeler gösterilebilir.

Rum köyleri mimari açıdan en dikkat çeken yerler. Taş evler, arnavut kaldırımlı sokaklar, kiliseler, çamaşırhaneler, kahve ve çeşitli dükkanların toplandığı meydanlar, köylerin mimari dokusunu oluşturuyor.

Köylerdeki evler dışında dam denen kır evleri de bulunmaktadır. Gökçeada'da toplam 360 kilise ve manastır bulunduğu ve bunlardan sadece 7 kilise ve 50 manastırın günümüzde kullanıldığı söylenmektedir. Manastırlar sade, ufak ve genelde beyaz boyalı ve mimari açıdan birbirlerine benzemektedirler. Genelde çeşmelerin olduğu yerlere inşa edilen çamaşırhaneler, üstü ahşap çatılı, kapısız, basit yapılar. İçlerinde ocaklar, su kanalları ve çamaşırın üzerinde dövüldüğü yekpare taşlar bulunmaktadır.

Gökçeada, 1995 yılından itibaren, I. Derecede kalkınmaya öncelikli yöre kapsamına alınmıştır. Ekonomisi tarım, hayvancılık, balıkçılık ve turizme dayanmaktadır.

Adada yürütülen tarımsal faaliyetlere bakıldığında bitkisel üretimin tahıl yetiştiriciliği, zeytincilik ve bağcılık şeklinde yapıldığı, sebzeçiliğin çok az bir paya sahip ve seracılık uygulamalarının yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir.

Adadaki mevcut hayvansal üretim faaliyetini ise küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği ile arıcılık olarak sınıflandırmak mümkündür. Bunlardan başka adada balıkçılık da yapılmaktadır.

Gökçeada'da gerek tarımsal alanların kontrolünün kolay olması, gerek uzun yıllardır kimyasal ilaç ve gübrelerin kullanılmamış olması mevcut tarım alanlarının organik tarıma geçişini kolaylaştırmıştır.

Tarım bakanlığı ekolojik tarım yapılması amacıyla Gökçeada'yı pilot bölge olarak seçmiştir. Organik zeytinyağı üretimi, organik bal üretimi ve organik sofralık ve şaraplık üzüm üretimi projeleri başlatılmıştır.

Gökçeada Belediyesi, 25 Haziran 2008 tarihinde imzalamış olduğu anlaşmayla Organik Yaşamı Ada'da Öğrenmek Projesi'ne başlatmıştır. Projenin temel hedefi, Gökçeada'yı organik üretime dayalı agroturizm konusunda cazibe merkezi haline getirmek için oluşturulacak turizm strateji planının İtalya'nın Sardunya Adası deneyimlerinden faydalanılarak geliştirilmesidir. Hazırlanmakta olan tarım turizmi strateji planı ile Gökçeada'da alternatif turizmin geliştirilmesi için bir yol haritasının oluşturulması hedeflenmektedir.

Cittaslow ağına ada anlamında giren tek yer Gökçeada'dır. Bu ağın amacı, şehirlerin doğasını ve geleneklerini koruyarak, onların devam ettirilmesidir. İtalyancada "sakin şehir" anlamında kullanılan Cittaslow ağı, küreselleşmenin, şehirlerin dokusunu, sakinlerini, yaşam biçimini standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için ortaya çıkmış

kentler birliği. Cittaslow, küreselleşmenin yarattığı homojen mekanlardan biri olmak istemeyen, yerel kimliğini ve özelliklerini koruyarak, dünya sahnesinde yer almak isteyen kasabaların ve kentlerin katıldığı uluslararası bir birlik konumundadır.

#### 4. SONUÇ

Kırsal kalkınma ile kırsal turizm arasında doğru yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Gökçeada, bahsedilen tarihi yapıları, bozulmamış doğası ve ada yaşam kültürü ile alternatif turizm biçimlerinin geliştirilmesi açısından önemli bir turizm merkezi olma yolunda ilerlemektedir.

Küçük adalarda sürdürülebilir turizmin gelişmesi; balıkçılık ve tarım gibi geleneksel üretim yöntemlerinin yaşatılması, tarihi ve kültürel mirasın korunmasına bağlıdır. Turizm ve onunla ilişkili hizmet endüstrileri, küçük adalarda sürdürülebilir gelişmenin önemli yardımcılarıdır.

#### 5. KAYNAKLAR

Akpınar, E. ve Y Bulut (2010). “Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları”, III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi Cilt IV.

Çeken, H., L. Karadağ ve T. DALGIN (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye’ye Yönelik Bir Çalışma. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8 (1).

Esengün, K., M. Sayılı ve H. Akça. “Dağlık ve Ormanlık Alanlarda Kırsal Turizm Faaliyeti ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma”.

İşık. N. ve D. Baysal(2011). “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Kırsal

Kalkınma Politikaları: Genel Bir değerlendirme”, Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 12, Sayı 1.

Kaypak. Ş (2010). “Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği”, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi 2/2 (2010).

Özkan. E (2007). “Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm”. Ankara Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi ABD Yüksek Lisans Tezi.

Soykan.F (2003). “Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi”. Ege Coğrafya Dergisi, 12.

TKDK. www.tkd.gov.tr. “Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi”

Uçar. M (2010). “Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği”. Muğla Üniversitesi SBE Turizm İşletmeciliği ABD Yüksek Lisans Tezi.

Uçar. N (2010). “Turizmin Kırsal Alana Etkisi: Gökçeada Örneği”. İstanbul Üniversitesi SBE Antropoloji ABD Yüksek Lisans Tezi.

Yücel, C (2002). “Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm”.TÜRSAB